

Gminy bez inicjatyw, mieszkańcy bez praw

Od 6 lat władze samorządowe uniemożliwiają większości z nas korzystanie z mechanizmu inicjatywy lokalnej, dzięki któremu mieliśmy, jako mieszkańcy i mieszkanki, zyskać łatwą metodę współpracy z władzami. Program Masz Głos, Masz Wybór Fundacji Batorego prezentuje opracowanie opisujące problemy z realizacją przepisów dotyczących inicjatywy lokalnej.

- **Czym jest inicjatywa lokalna?**

Inicjatywa lokalna jest mechanizmem, który zgodnie z literą prawa ma umożliwiać mieszkańcom i mieszkankom realizację ich pomysłów, mieszczących się w zakresie zadań samorządów, we współpracy z władzami. Za jej pomocą można więc na przykład remontować świetlice, utwardzać drogi, organizować koncerty lokalnych zespołów czy wytyczać szlaki rowerowe. Istotą inicjatywy lokalnej jest włożenie wkładu (finansowego, rzeczowego lub pracy społecznej), umożliwiającego wykonanie zadania, przez obie współpracujące strony – mieszkańców i władze. Niestety narzędzie inicjatywy lokalnej stosowane jest nadal niezwykle rzadko, choć dotyczący inicjatywy lokalnej Rozdział 2a Ustawy o Działalności Pożytku Publicznego i o Wolontariacie uchwalono już w 2010 roku.

- **Jak gminy pozbawiają nas prawa do realizacji inicjatywy?**

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez ówczesne Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, w 2014 roku **zaledwie 664 jednostki samorządu terytorialnego posiadały uchwały dotyczące inicjatywy lokalnej** (24% wszystkich jednostek), mimo, że według przepisów ustawy wszystkie gminy, powiaty i województwa mają **obowiązek wprowadzenia stosownych uchwał**. Uregulowanie przez samorzady kwestii związanych z inicjatywą lokalną jest konieczne do korzystania z tego narzędzia, w obecnej sytuacji prawa mieszkańców i mieszanek są więc znacznie ograniczone. W efekcie w 2010 roku zgodnie z deklaracjami zaledwie 128 gmin (niewiele ponad 5%) współpracowało z mieszkańcami na podstawie przepisów o inicjatywie. Przez kolejne lata liczba ta jeszcze zmalała, by nieznacznie wzrosnąć dopiero w 2014 roku (160 samorządów). Jak podsumowuje Karol Mojkowski w [opracowaniu przygotowanym dla Masz Głos, Masz Wybór](#): „Składanie wniosków o inicjatywę lokalną jest prawem mieszkańców. Nieprzyjęcie stosownej uchwały przez samorząd gminny, powiatowy czy wojewódzki de facto pozbawia mieszkańców możliwości realizacji pomysłów, a **bezczyorność samorządu może się nawet spotkać z zarzutem naruszenia prawa**”.

- **Droga do realizacji przepisów**

Aby przekonać samorzady do przyjmowania uchwały o inicjatywie lokalnej oraz do współpracy z mieszkańcami, warto podkreślać, że inicjatywa lokalna jest **formą** realizacji zadań gminy, powiatu czy województwa, a nie nowym zadaniem. Nie pociąga więc też za sobą uszczuplenia budżetu. Z kolei już podczas wprowadzania uchwał warto zadbać o rzetelne konsultacje społeczne, by w przyszłości uchwały rzeczywiście stały się bazą do współpracy władz i mieszkańców. Zarówno na etapie działań

na rzecz wprowadzania uchwał o inicjatywie, jak już po ich przyjęciu, ważne jest promowanie mechanizmu inicjatywy lokalnej oraz edukowanie zarówno urzędników, jak mieszkańców i mieszkanki o jej procedurach. Temu celowi służy świeżo opracowana przez Masz Głos, Masz Wybór ulotka [„Inicjatywa Lokalna, czyli jak wspólnie z władzami pracować nad swoimi pomysłami”](#).

[Karol Mojkowski, Pięć lat inicjatywy lokalnej. Porównanie przepisów dotyczących inicjatywy lokalnej z praktyką ich stosowania w latach 2010-2014](#)

[Inicjatywa Lokalna, czyli jak wspólnie z władzami pracować nad swoimi pomysłami](#)

Kontakt:

Zofia Nawrocka
Fundacja im. Stefana Batorego
program Masz Głos, Masz Wybór
znawrocka@batory.org.pl
tel. 22 536 02 62

